

Johannes Assuerus Ampzing

**Programma In Obitum Honestissimae Foeminae, Dorotheae Rehders Uxoris Viri
... Christiani von Münster/ Praefecti aedis D. Nicolao sacrae**

Rostochi[i]: Pedanus, 1627

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn776814478>

Druck Freier Zugang

Assverus, J.
in
D. Rehder,
uxor. C. v. Münster.
Rostock, 1627.

30

PROGRAMMA
In Obitum

81.

HONESTISSIMÆ FOEMINÆ,

DOROTHEA
KESDERS
Uxoris

Viri Praestantissimi

CHRISTIANI von Münster,
Præfecti ædis D. Nicolao sacrae.

ROSTOCHI

Literis JOACHIMI PEDANI,
ANNO M. DC. XXVII.

6.

RECTOR
ACADEMIÆ ROSTOCHIENSIS
JOANNES ASSVERUS

Amsingus Transfulanus Med. D. ac Professor.

*Ulo esse totius S. Scripturae præcipua capita, ad
qua, omnes ejus partes prudenter referenda
sint, nempe Legem & Evangelium seu promissio-
nem Evangelij, eleganter docet Phyl. in Loc.
com. loco de Promissione Evangelij mihi p. 212.*

*Et quidem de gratuita Evangelij promissio-
ne qua extant testimonia, nemo facile enumeraverit. Auto-
res tamen sacri doctrinam gratiae in quoddam compendium
rederunt, quando gratiam in aliquot veluti species distri-
buerunt, Qua de re paucis dicam in enarratione presentis
thematis, quod D. Paulus proposuit, Tit. 2. 11. Illuxit gratia
illa Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens
nos ut, abnegata impietate & mundanis cupiditatibus,
temperanter & juste & pie vivamus in hoc seculo: ex-
pectantes beatam illam spem & illustrem illum adven-
tum gloriae magni illius Dei & Servatoris nostri Jesu
Christi.*

*Gratia Scholasticis est alia gratis data & alia gratum
faciens, quarum illa ipsis etiam impijs datur, ut Juda Aposto-
lo data fuit gratia predicandi & miracula edendi ipsaq; adeo
demonia ejiciendi, cum ipse tamen esset diabolus. Gratia ve-
rò gratum faciens est illa qua in Regeneratione datur electis
& veris Christi fidelibus.*

*Sic nonnulli gratiam Christi dispendunt in gratiam Crea-
tionis & Redemptionis. De gratia Creationis prolixè agit
Paulus epistola ad Rom. capitibus 1. & 2. proposito exemplo
Gentium, in quorum corruptâ naturâ demonstrat reliquos
ad hoc mansisse igniculos aliquot, quibus in ipsis manifestum
est.*

est id quod de Deo cognosci potest: Deus enim eis manifestavit. Ipsi enim invisibilia, dum ex rebus conditis intelliguntur, ex creatione mundi perspiciuntur, æterna videlicet ejus tum potentia, tum divinitas: adhuc ut sint ipsi inexcusabiles. τὸ κενώσαντες est gentes incredulae sunt inexcusabiles. Medius terminus est, Quia in ipsis manifestum est id quod de Deo cognosci potest, Deus enim eis manifestavit. Syllogismus.

Omnes in quibus manifestum est id quod de Deo cognosci potest, & Deus hoc ipsum eis manifestavit: ij manentes increduli, sunt inexcusabiles, & incredulitatis suæ excusationem nullam habent.

Atqui in Gentibus, V. g. in Turcis manifestum est id quod de Deo cognosci potest, Deus enim eis manifestavit.

Ergo Gentes, V. g. Turca manentes increduli, sunt inexcusabiles, & incredulitatis suæ, excusationem nullam habent.

Oporteat me complures pagellas complere si velim singula media colligere & in formam syllogisticam redigere, ad propositum κενώσαντες Paulinum probandum. Id solum nunc dicam quod Exprobratio cap. 1. v. 21. & 25. & 32. & Poena v. 24. & 26. & 28 non possint competere in homines omni gratia Dei supernaturali destitutos. Intellego autem gratiam gratis datam, quæ etiam infidelibus datur.

Capite secundo v. 4. prædicat copiam benignitatis, tolerantia ac lenitatis Dei, quæ Gentes ad resipiscentiam deducere conatur. Illa Dei benignitas tolerantia lenitas & ad resipiscentiam deducendi studium, non competit in lapides, rupes, saxa, stipites aut aridos truncos, neq; etiam in homines omni gratiâ supernaturali vacuos. Oportet enim in omni Objecto, siue Subjecto proportionem seu aptitudinem inesse recipiendæ actionem Agentis. Alioqui Subjectum non potest accusari & reum peragi contemptæ actionis.

Si non plus gratia supernaturalis est in gentibus, quam animalitatis in lapidibus: jam certè tam erit absurdum à gentibus respicientiam exigere, quam à lapidibus motum localem, & tam erit absurdum gentibus duritiem cordis exprobrare, quam lapidibus duritiem lapideam.

Gentibus attribuit Apostolus opus legis scriptam in cordibus ipsorum, itemq; conscientiam & cogitationes sese mutuo tum accusantes tum excusantes c. 2. v. 15. Obsecro quomodo illa fieri possint in hominibus omni prorsus gratiâ supernaturali vacuis? Et hæc quidem hætenus de Gentibus.

De Judeis et si Paulus dicto loco idem affirmet; tamen brevitatis seu compendij ergo hæc jam vice contentus ero illo solo Christi dicto, Matt. 23. v. 37. Jerusalem, Jerusalem &c. Quoties VOLUI congregare liberos tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas? & NOLUISTI. Christus voluit congregare Ierosolymitanos, Voluit autem non voluntate violenta & absoluta: non enim lapides erant aut aridi trunci. Sed voluit voluntate beneplaciti; nam erant homines. Et Deus primum movens, movet creaturas prout eas creavit. Ipsi autem NOLUERUNT: quippe ipsa invitatione redditi magis refractarij, id quod Christo imputari nequit: nam qui movet claudum: motus quidem causa est, sed non claudicationis. Fuerunt ergo inexcusabiles non minus quam Gentes, & merito audiunt Christi Exprobrationem: quia debuerant & potuerant ijs, quos dixi, igniculis uti ad conversionem.

Notanda est emphasis in voce Divitiarum quando Apostoli deprecantur divina gratia divitias Eph. 1, 7. Eph. 2, 7. &c. Ideo Theologi ut inceperant dicere Gratiam Dei distribuerunt in complures veluti species. Gratiam Expectantem, Gratiam Prævenientem, Gratiam Suscipientem & gratiam Conservantem ut Calumnia obviam irent Pelagianismi aut Se-
mipe-

mipelagianismi. Quam equeidem calumniam vix ac ne vix
quidem effugere potuit vel ipse etiam magnum illud artium
lumen & inter Theologia nostri seculi proceres haud postremus
collocandus Pbilippus Melanthon; quare in presenti contro-
versia ferè multus fuit, accuratus & diligens: quem cum to-
rum describere & huc inferre non patiatur hujus charta an-
gustia: moneo Studiosos ut eum diligenter legant, Locis de pro-
missione Evangelij itemq; de Prædestinatione, mihi p. 212, 213.
470. & seqq. tum etiam Loco de Justificatione. Inter cætera
inquit, Sed tamen in Accipiente concurrere oportet Apprehensio-
nem Promissionis, Et iterum. Ergo in Justificatione diximus ali-
quam esse in Accipiente CAUSAM non DIGNITATEM, sed quia
promissionem APPREHENDIT, cum qua Spiritus S. simul est ef-
ficax. Et mox. Sed audire nos oportet & discere & apprehendere
promissionem, & assentiri non repugnare. Iterumq;. Vult igitur
cum misericordia concurrere APPREHENSIONEM in Accipien-
te promissionem, & cæt. Hæc Apprehensio promissionis hæc
Causa, hic Assensus, non potest esse merè naturalis. Hoc inquam Audi-
re, hoc Discere, hoc Apprehendere promissionem, hoc Assentiri, hoc
Concurrere cum misericordia Dei & efficacia Spiritus S. non merè est
naturale.

Vox GRATIÆ excludit omnem Accipientis dignitatem, Quid
enim habes quod non accepisti? i. Cor. 4, 7.

ILLUXIT illa gratia: Ergo non debet detineri in injustia Rom. 1, 18.

OMNIBUS HOMINIBUS. Est enim universalis. Nam primum
oportet omnes homines coram Deo sibi reos & inexcusabiles, Rom. 1, 20.
Rom. 11, 32. Deinde Deus voluntate beneplaciti vult omnes homines
salvos fieri & ad agnitionem Veritatis venire, i. Tim. 2, 4. Patiens
est erga nos, nolens ullos perire, sed omnes ad resipiscentiam ten-
dere, 2. Pet. 3, 9.

SALVATORIS NOSTRI, adde & CREATORIS, nam
Creatio opus Deitatis ad extrà, toti sanctæ & individue Trinitati com-
mune est. Omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil,
Job. 1, 2. Hic erat lux illa vera quæ illuminat omnem hominem
venientem in mundum, Joan. 1, 9. Concludo tandem in naturâ corru-
ptâ reliquos adhuc esse divinæ gratiæ igniculos, & omnes homines esse

inexcusabiles & iusta condemnationi obnoxios, quicunq; igniculos illos non conjungunt cum nova Spiritus Sancti gratia in Prædicatione Evangelij sese exerente. Quin hoc etiam credo Platonis aliorumq; Philoſophorum, qui hac luce natura, hoc est, à Deo natura inditâ, recte uſi fuerunt, conditionem in futuro seculo tolerabiliorem futuram, conditione eorum, qui veritatem iniuste detinuerunt, & qui cum Deum ex rebus creatis cognoverint, tamen ut Deum non glorificaverint, Rom. 1. 21.

Concludo præterea, Omnibus hominibus nunc patere reditum ad Dei sedus, à quo plurima mundi pars defecerat. uti patet ex Ecclesie Genealogia quæ describitur, Gen. 5. inde ab Adamo usq; ad Noab. Deinde Gen. 11. a Noab usq; ad Abram seu Abraham. Demum Matth. 1. ab Abraham usq; ad Christum.

Concludo deniq; Promissionem Evangelij esse universalem. Sicut enim, dicente Philippo. prædicationis poenitentia universalis est, ita & prædicationis remissionis peccatorum est universalis. Ex qua quidem Universalitate incredibilis lætitia & consolatio oritur p̄s mentibus, & hanc universalem, inquit idem Philippus tenere necesse est, adversus periculosas imaginationes de Prædestinatione: ne disputemus hanc promissionem ad paucos quosdam alios pertinere, non pertinere ad nos. Non enim dubium est, quin omnium animos hæc cogitatio exerceat. Et hinc orta sunt multæ disputationes scriptorum de Prædestinatione, minimè utiles, &c. Et hæc quidem hæctenus de Gratia Servatoris nostri quæ illuxit omnibus hominibus: Sequitur nunc quo siue illuxerit.

Ut abnegatâ omni Impietate, &c. temperanter & iuste & piè vivamus, &c. Duo proponit capita unum abstinendi seu abnegandi, alterum faciendi. Etbici vocibus Pietatis Impietatis Justitie Injustitia, quandoq; universaliter, quandoq; particulariter utuntur. Hoc loco vox Impietas posita est universaliter, & decurrit per omnia præcepta Decalogi. Qui enim reverâ impius est: ille excusso Dei timore reverentia & amore nullum Dei præceptum curat. Contrâ, Pietas & ipsa universaliter accepta in singulis præceptis præ oculis habet timorem reverentiam & amorem Dei, Diligit enim proximum propter Deum, quoniam Deus præcepit proximum diligere, & sic universaliter extenditur per totum Decalogum. In altero proposito capite voces temperanter & iuste & piè accipiuntur particulariter atq; ita conjunctim opponuntur abnegatæ Impietati universaliter acceptæ. & refertur temperantia ad nos ipsos,
justi

*justitia ad proximum, Pietas verò ad Deum. Omnis ergo obedientia no-
stra versatur in pietate erga Deum, justitia erga proximum & tempe-
rantia erga nos ipsos. Quantum hic sese pandat dicendi & amplificandi
campus, videt quilibet.*

*Emphasis est in voce ABNEGATA, vult enim Apostolus ut verè se-
riò sincere & ex animo Impietati renunciemus, Germani dicerent, daß
wir sollen der Gottlosigkeit von Herzen feind sein. Talis abnegatio oppo-
nitur hypocrisis Pharisæica, & omnium eorum qui foris spectari volunt
ab hominibus intus verò pleni sunt rapinâ & intemperantiâ, vacui au-
tem timore & amore Dei.*

*Pietate carebant illi de quibus Dominus dicebat, Joau. 10. quod
essent Mercenarij fures & latrones, qui non ingrederentur per ostium
in caulam ovium, sed ascenderent aliundè & de quibus Jeremias dice-
bat, Non mittebam Prophetas & ipsi currebant, Non loquebar ad eos
& ipsi prophetabant, Jer. 23. Qui turpis Incri gratia docebant, Tit. 1. Qui
habentes formam pietatis, vim ejus abnegabant, 2. Tim. 3.*

*Non vivebant juste qui devorabant domos viduarum, Matth. 23.
qui in familias irrepebant, & mulierculas captivas ducebant, 2. Tim. 3.*

*Non vivebant temperanter, qui multo vino dediti, multo vino ser-
viabant, 1. Tim. 3. Tit. 2. quorum Deus erat venter, qui vita negotijs im-
plicati terrestria curabant, Phil. 3. De quibus Dominus gravissimè con-
quererebatur apud Esaiam c. 28. & 56.*

*Nostrum fuerit ut de vitatis tam malis exemplis in vera pietate in-
tegrè coram Domino ambulemus, hoc est in omnibus actionibus nostris
timorem Dei pari cum amore ejusdem ob oculos habeamus. Nam dicen-
te Psalte Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in eis qui
meditantur super misericordia ejus.*

*Expectantes beatam illam spem, & illustrem illum adventum
gloriæ magni illius Dei & Servatoris nostri Jesu Christi. Hic est fi-
nis ultimus militiæ nostræ, à parte Dei, Gloria Dei, à parte nostrâ, bea-
tudo nostra æterna. Ad hanc merito noctes & dies anhelamus, pro-
pter hanc noctes & dies vigilare & in excubijs stare jubemur, quod Do-
minus noster venturus sit sicut fur in nocte, qua horâ non putamus, & o-
mni studio in hoc unum incumbere, ut cum venerit immaculati & incon-
taminati ab eo reperiamur. CILM. PAGE 2. Pet. 3. Sed abrumpo hanc ma-
teriam, quòd eam in precedentibus aliquot Intimationibus prolixius tra-
ctasse mihi videar. Itaq; nunc transeo ad funus hodiernum.*

*Vita pensum absolvit famula honestissima, Dorothea Rehders, uxor
divina*

dam viveret viri primarij Christiani von Münster, præfeti adis D. Nicolao sacræ, nobis relinqvens humana mortalitatis exemplum.

Prodiit in vitam Anno 1598. 14. Novemb. Pater illi fuit vir honoratus & primarius Laurentius Rehder per integros 26. annos præfetus templi ad D. Nicolaum, qui anno 1614. 21. Febr. annum ætatis agens 63. diem obiit. Matrem habuit matronam honestissimam, & virtutibus seæ femininum decentibus ornatissimam Catharinam Plindts, Qui quidem Parentes hoc egerunt sedulo ut filiam in lucem editam, quam primùm Ecclesia offerrent sacro fonte tingendam à quo deinceps tempore eam educarunt in timore Domini & moribus etiam pro ætatum ratione elegantioribus imbuendam curarunt, tantisper dum annum ætatis attingeret 17. quo Deo ter opt. max. sic disponente, viro Juveni Christiano von Münster, qui & ipse hoc tempore dictæ adis Nicolaitanæ præfeturæ fungitur, in matrimonium data fuit in quo cum marito vixit annos 12. Fuit hoc Conjugium placidum pacificum & tranquillum neq; infæcundum. Nam ex eo prognati fuere filij tres & totidem filia, E quibus primus filiorum Hinricus nomine, satis concessit. Reliqui duo filij Laurentius & Hinricus, tura etiam tres filia, Margreta, Cathrina & Dorothea adhuc vivunt superstites. Mortua fuit in puerperio, Nam tametsi Deus opt. max. eam ante tres septimanas pariendi laboribus liberaverat, ipsaq; filiam enixa fuerat satis felici cum successu: tamen aliquo post partum tempore, febre satis acutâ correpta fuit, qua eam de medio sustulit, die Sabbathi præterito paclo post horam secundam pomeridianam, cum quætriduo antè ad iter cæleste animam suam exbilarasset confirmassetq; viatico eucharistico. Atq; ita huic consagraturæ seculo valedixit, & in patriam supernam commigravit.

Corpus exanime, Maritus & Mater cum reliquis cognatis & amicis constituerunt terra reddere hodie horâ mediâ primâ, in templo D. Nicolai rogantq; cives Academicos ut frequenti suo comitatu hunc funeris deducendi actum ornare non dedignentur. Est hoc ultimum pia charitatis officium quod alij alijs præstare possumus, & quod debemus maxime ijs, quos scimus ordinis nostri amantes esse. In vivo igitur reverendos, consultissimos, excellentissimos, clarissimos, doctissimos Dnn. Professores, Doctores, Verbi administratos aliosq; Magistros, nec non nobilem & doctam studiosam juvenutem ad hanc funeris deductionem, & moneo ut hoc exemplo suæ mortalitatis commonesacti, singuli mortem ipsi suam sibi in mentem revocent, meminerintq; tremendi post mortem futuri iudicij, seg; parent ad STANDUM CUM PACE CORAM FILIO HOMINIS. Luc. 21. 36. Apoc. al. 6. 17. & 2. Pet. 3. 14. P. P. 11. April. 1627.

justitia ad proximum, Pietas verò ad Deum
stra versatur in pietate erga Deum, justitia
rantiã erga nos ipsos. Quantus hic sese pan
campus, videt quilibet.

Emphasis est in voce ABNEGATA, vul
rio sincere & ex animo Impietati renunciem
wir sollen der Gottlosigkeit von herken feind
nitur hypocrisis Pharisæica, & omnium eorum
ab hominibus intus verò pleni sunt rapinã &
tem timore & amore Dei.

Pietate carebant illi de quibus Dominu
essent Mercenarij fures & latrones, qui non
in caulam opium, sed ascenderent aliundè &
bat, Non mittebam Prophetas & ipsi curreba
& ipsi prophetabant, Jer. 23. Qui turpis Incri g
habentes formam pietatis, vim ejus abnegaba

Non vivebant jaste qui devorabant dom
qui in familias irrepebant, & mulierculas cap

Non vivebant temperanter, qui multo vi
viabant, 1. Tim. 3. Tit. 2. quorum Deus erat ve
plicari terrestria curabant, Phil. 3. De quibus
querebatur apud Esaiam c. 28. & 56.

Nostrum fuerit ut devitatis tam malis ex
tegre coram Domino ambulemus, hoc est. in o
timorem Dei pari cum amore ejusdem ob ocul
eo Psaltes Beneplacitum est Domino super ti
berant super misericordia ejus.

Expectantes beatam illam spem, & ill
gloriã magni illius Dei & Servatoris nostr
nis ultimus militie nostræ, à parte Dei, Gloria
ritudo nostra æterna. Ad hanc merito noctes
pter hanc noctes & dies vigilare & in excubijs
minus noster venturus sit sicut fur in nocte, qua
mni studio in hoc unum incumbere, ut cum ven
taminati ab eo reperiamur. CILM. PAGE 2. Per
teriam, quòd eam in precedentibus aliquot loci
est esse mihi videar. Itaq; nunc transeo ad fun
Vna pensum absolvit fãmina honestissima, D

edientia no
& tempe
mplificandi
ut verè se
cerent, daß
egatio oppo
ari volune
vacui au
10. quod
er ostium
emias dice
bar ad eos
Tit. 1. Qui
Matth. 23.
2. Tim. 3.
o vino ser
egotijs im
ssimè con
pietate in
bus nostris
tam dicen
in eis qui
dventum
Hic est fi
ostrã, bea
nus, pro
quod Do
nus, & o
& incon
hanc ma
xius tra
ers, uxor
divine